מהדורה למורה – סרטון: תנועת ההשכלה היהודית

- מטרה: צפייה פעילה בסרטון על "תנועת ההשכלה היהודית": שאלות לפני, במהלך ואחרי הצפייה.
- זמן מומלץ: 30 דקות
- מסלול: רגיל · חט"ב · תיכון
- הפעילות באתר: https://historia-et-hachadasha.sites.tab.bot/video-haskala.html

הנחיות להפעלה

- הקרינו את הסרטון/ים מעמוד הסרטון באתר. עצרו אחרי כל קטע לשאלות "במהלך הצפייה".
- לוודא: שנות חייו של נפתלי הרץ ויזל 1725–1805
- לוודא: 'הקיצה עמי' של יל"ג – 1863 (פורסם 1866)
- לוודא: 'חינוך נערים' בברלין – 1778
- לוודא: שנות פרסום תרגום מנדלסון 1780–1783

מפתח תשובות

לפני הצפייה

#	תשובה
1	תשובה אישית (מעוררת ידע קודם).
2	ד – תנועה יהודית שקראה לשלב השכלה כללית ותרבות אירופית בחיים היהודיים.
3	ב – איש תנועת ההשכלה, שלמד גם לימודים כלליים ופעל להפצתם.

במהלך הצפייה

#	תשובה
1	תשובות לפי הסרטון. אפשר להיעזר בעמוד היחידה – דמויות: משה מנדלסון, נפתלי הרץ ויזל, יצחק בער לוינזון; מושגים: השכלה, משכיל, ה'ביאור'.
2	תשובות לפי הסרטון. אפשר להיעזר בעמוד היחידה – דמויות: משה מנדלסון, נפתלי הרץ ויזל, יצחק בער לוינזון; מושגים: השכלה, משכיל, ה'ביאור'.

אחרי הצפייה

#	תשובה
1	תשובה אישית; לבדוק: רעיון מהסרטון + קשר נכון לחיינו היום.

נכון או לא נכון

#	תשובה
1	נכון
2	לא נכון – השנה הנכונה: 1780–1783
3	נכון
4	נכון
5	לא נכון – השנה הנכונה: 1863

סיבה ותוצאה

#	תשובה
1	ד – קמה תנועת ההשכלה בברלין בסוף המאה ה-18
2	ג – תרגום התורה של מנדלסון לגרמנית והפירוש 'ביאור'
3	ב – ויזל פרסם את 'דברי שלום ואמת' והוקמו בתי ספר מודרניים
4	א – כתב העת 'המאסף', שירה ורומנים עבריים – יסוד לספרות העברית החדשה

שאלה לשיח ולכתיבה

#	תשובה
—	תשובה אישית: רעיון מרכזי ברור, נימוק/דוגמה, משפטים שלמים

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

סרטון: תנועת ההשכלה היהודית – דף תרגול

צפו בסרטון בעמוד "תנועת ההשכלה היהודית – סרטון ושאלות" באתר וענו על השאלות לפי הסדר.

חלק א' – לפני הצפייה

1. מה ההבדל בין 'השכלה' כמילה רגילה לבין 'תנועת ההשכלה'?

2. מה פירוש המושג "השכלה"?

א. מונח של ויזל לידע הכללי – מוסר, שפות, מדעים ומקצועות.

ב. פירוש עברי לתורה שליווה את תרגום מנדלסון לגרמנית.

ג. רבנים ומנהיגי קהילות שחששו שההשכלה תפגע במסורת ותוביל להתבוללות.

ד. תנועה יהודית שקראה לשלב השכלה כללית ותרבות אירופית בחיים היהודיים.

3. מה פירוש המושג "משכיל"?

א. רבנים ומנהיגי קהילות שחששו שההשכלה תפגע במסורת ותוביל להתבוללות.

ב. איש תנועת ההשכלה, שלמד גם לימודים כלליים ופעל להפצתם.

ג. חידוש השימוש בעברית ככלי לספרות, לשירה ולעיתונות.

ד. פירוש עברי לתורה שליווה את תרגום מנדלסון לגרמנית.

חלק ב' – במהלך הצפייה

1. רשמו שני משכילים ותרומה אחת של כל אחד.

2. מה היו טענות המתנגדים להשכלה?

חלק ג' – אחרי הצפייה

1. הסבירו כיצד תרמה ההשכלה לתחיית השפה העברית.

חלק ד' – נכון או לא נכון

סמנו נכון או לא נכון לפי מה שלמדתם.

#	משפט	נכון	לא נכון
1	משה מנדלסון היה מנהיג חשוב של ההשכלה.	◯	◯
2	בשנת 1828: מנדלסון ושותפיו מוציאים את תרגום התורה לגרמנית עם ה'ביאור'.	◯	◯
3	המשכילים הקימו בתי ספר חדשים.	◯	◯
4	הם כתבו ספרים ושירים בעברית.	◯	◯
5	בשנת 1786: יהודה לייב גורדון מפרסם את השיר 'הקיצה עמי'.	◯	◯

חלק ה' – סיבה ותוצאה

התאימו לכל סיבה את התוצאה.

#		אות	
1	השפעת הנאורות האירופית והמפגש של יהודי ברלין עם התרבות הגרמנית	____	א. כתב העת 'המאסף', שירה ורומנים עבריים – יסוד לספרות העברית החדשה
2	הרצון לקרב יהודים לשפה ולתרבות הגרמנית	____	ב. ויזל פרסם את 'דברי שלום ואמת' והוקמו בתי ספר מודרניים
3	'כתב הסובלנות' (1782) עודד חינוך כללי ליהודים	____	ג. תרגום התורה של מנדלסון לגרמנית והפירוש 'ביאור'
4	המשכילים ביקשו לחדש את העברית ככלי תרבות	____	ד. קמה תנועת ההשכלה בברלין בסוף המאה ה-18

חלק ו' – שאלה לשיח ולכתיבה

האם אפשר באמת להיות 'אדם בצאתך ויהודי באוהלך'? אילו קשיים יש בחלוקה כזאת?

- כתבו את עמדתכם.
- נמקו בעזרת דוגמה מהסרטון או מהיחידה.

כרטיס יציאה

דבר אחד חדש שלמדתי מהסרטון:

שאלה שהייתי רוצה לשאול:

דרגו את הסרטון: ☆ ☆ ☆ ☆ ☆